

delmi adó terhének, a háboru előtti állapothoz képest, viszont, amikor — s ez kuriózum számba fog menni a következő 50 esztendőben — 1.9—6.7%-ig emelkedő volt a jövedelmi adóskála (az osztr. törv.) — 50%-tól 300%-ig terjedő adóemelés jelent. De hozzá kell tennem, hogy kb. 40.000.— koronáig a békebeli s a mai adótétel egyezik, — ami ugyan rendkívüli szociális belátásra vall, de ennél sokkal többet nem is jelent, lévén a békebeli 40.000.— korona egy, az élet minden kényelmét és fényűzést jelentő biztosító összeg, szemben a mai 40.000.— cs. koronával (kb. 88,000.000.— K), amely az átlagos család elemi, polgári szükségleteit biztosítja.

Az új magyar forgalmi adórendszer kifejlődése.

Irta dr. Zsindely Ferenc pénzügyminiszteri titkár.

Az 1923. évben merült fel először komoly formában az a kívánság, amely a forgalmi adó beszédésének az 1921. évi XXXIX. t.-c.-ben megszabott rendszere helyett az egyes cikkek átlagos forgalmának becslésszerű megállapításán alapuló úgynevezett osztrák rendszer meghonosítására irányult.

Ez a kívánság azóta állandóan foglalkoztatja az érdekeltiséget és a közvéleményt. Hirlapi polémiák és parlamenti viták folytak körülötte, s ankétek lavinája indult meg. A pénzügyminisztérium is, egyes érdekeltiségek is szakférfiakat küldtek ki Ausztriába az osztrák rendszer tanulmányozására, s a szakférfiak egymástól eltérő véleménnyel érkeztek vissza. Kereskedelmi és ipari érdekeltiségek szembe kerültek egymással. Közben teltek az évek, folyt a vita, de eredményre mind e mai napig nem vezetett.

Igy telt el öt esztendő. Igen hosszú idő a gazdasági élet ujjaszerveződésének abban a korszakában, amely 1923-tól 1928-ig lefolyt. A gazdasági élet élt, s mert fejlődni akart, változni volt kénytelen. A forgalmi adó rendszerének pedig, ha zökkenőkkel is, de nyomon kellett követnie a gazdasági életet.

S amíg a közvélemény figyelmét az osztrák rendszer körül folyó hol hevesebb, hol ellanyhulóbb vita kötötte le, lassan és észrevétlenül kifejlődni kezdett a forgalmi adó beszédésének új magyar rendszere.

Nem ugrott elő készen és szervesen a semmiségből. Nem is rendszer még a mai napig sem. De a célszerűség szükségességének nyomása alatt időközben kiadott több miniszteri rendelet egymással szervesen össze nem függő rendelkezéseiben mintha már fel lehetne ismerni körvonalait. Mintha itt volna már az idő, hogy rendszerré válhasson, hogy tudatosan lehessen összefoglalni azt, ami öntudatlanul alakult ki, de az élet parancsa szerint, tehát helyesen.

Az általános forgalmi adónak forgalmi adóváltásig fizetése utján való lerovásáról kiadott 1926. évi 70.900. számú pénzügyminiszteri rendelet még mintha teljesen az osztrák rendszer meghonosítását tűzte volna ki célul. Alaprendeletnek készült,

keretnek, amelybe egymásután kellett volna az egyes cikkek forgalmi adóváltóságát — az osztrák Phasen-pausálé-t — beilleszteni. A pénzügyi kormányzatnak a rendelet kiadásakor aligha lehetett más céja, min annak az elhatározásának kifejezése, ogy az osztrák rendszert fokozatosan. Magyarország n is megvalósítsa.

Az 1926. évi 70.900. számú rendelet tehát megjelent, felölelte az osztrák rendszerre vonatkozó, Ausztriából importált általános rendelkezéseket, s alapul szolgálhatott részletes tárgyalások megindulására. A tárgyalások folytak is, s eredményikhöz képest egymásután jelentek meg a tüzifa és szén általános forgalmi adójának forgalmi adóváltóság fizetése ulján való lerovása tárgyában kiadott 1926. évi 80.800. számú, a lisztnek, kenyérnek és péksüteménynek a forgalmi adó alól való ideiglenes mentesítése tárgyában kiadott 1927. évi 66.460. számú, a legfontosabb élelmicikkek ideiglenes forgalmi adómentességét szabályozó 1927. évi 103.930. és 1927. évi 146.995. számú, valamint a hus után fizetendő általános forgalmi adónak részleges elengedése tárgyában kiadott 1927. évi 119.841. számú pénzügyminiszteri rendeletek. Ezt követte a cukor után fizetendő forgalmi adóváltásgról szóló 1927. évi 161.200. számú és ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1927. évi 165.206. számú pénzügyminiszteri rendelet.

Mindezek a rendeletek különállón, csaknem kizárólag a célszerűségi szempontok figyelembevételével és azoknak a szociális szempontoknak az alapján jöttek létre, amelyeknek honoralását az állam költségvetési helyzete lehetővé tette. Ha összehasonlítjuk őket az importált általános rendelkezéseket tartalmazó 1926. évi 70.900. számú rendelettel, arra a megállapításra kell jutnunk, hogy a 70.900. számú rendelet általános rendelkezéseit az egyes részleges rendeletek szinte egyáltalán nem tudták felhasználni. Ezek az idegenből hozott általános rendelkezések nem bizonyultak megfelelőknek. A keret üresen maradt.

A keretrendelet után időrendben elsönek a tüzifa és szén forgalmi adó váltásgról szóló 1926. évi 80.800. számú pénzügyminiszteri rendelet jelent meg. Megjelenésének idején az osztrák rendszer lemásolására irányuló törekvés aránylag a legerösebb volt, ez a rendelet igyekezett tehát leginkább a keret-rendelethez simulni. Mivel azonban a rendelkezések lényegének mégis csak a magyar gazdasági élethez kellett simulnia, nem pedig a keretrendelet importált irányelveihez, az 1926. évi 80.800. számú rendelet is már csak inkább külsőségekben követte a keretrendeletet.

A késöbbi rendeletek még erről is lemondottak. Csak azt a közvetlen célt tartották szem előtt, amelyet megvalósítani iparkodtak.

Ez a cél azonban, majdnem kivétel nélkül azonos volt azal a céllal, amelynek érdekében az osztrák rendszer meghonosításának óhaja tulajdonképpen felmerült: tudniillik az előbb felsorolt rendeletek mindegyike csökkentette a forgalmi adóterheket. Ezenkívül figyelemmel lehetett fontos szociális és gyakorlati szempontokra s éppen részlegességénél fogva fokozatosan megvalósíthatott olyan adózási kedvezményeket, amelyek

általánosságban való megvalósításáról a költségvetési helyzetre való tekintettel szó sem lehetett volna.

Megállapíthatjuk tehát, hogy ezek a részleges rendeletek nem tekinthetők ugyan az osztrák rendszer meghonosításának, azonban jobban szolgálják azt a célt, amelyet az érdekeltségek az osztrák rendszer útján véltek elérhetőnek, mint az osztrák rendszer szolgái lemásolása.

Mielőtt a végső következtetésünket levonnánk, még egy fontos rendeletről kell megemlékeznünk: a belföldön előállított és külföldre kivitt árukat terhelő általános forgalmi adó megtérítéséről szóló 1926. évi 99.500., illetőleg 1927. évi 34.800. számú pénzügyminiszteri rendeletről. Az exportnak juttatott forgalmi adó megtérítés nélkül ugyanis alig volna elképzelhető az új magyar forgalmi adó rendszere.

Ennek a magyar forgalmi adórendszernek kristályosodási pontjai volnának tehát

a) teljes adóelengedések (kenyér, péksütemény, zöldség, gyümölcs);

b) részleges adóelengedések (liszt, hus);

c) méltányosan megállapított forgalmi adóváltások (szén, tűzifa, cukor);

d) az export adójának megtérítése;

e) a kiskereskedelmi forgalomban lerovandó — egyre kevesbedő fajta cikkek eladási ára után fizetett — általános forgalmi adónak széleskörű méltányos átalányozása.

A rendszer lépésről-lépésre nyomon követheti az állam költségvetési helyzetének javulását és támogathat fontos szociális és gazdasági törekvéseket.

Főelőnye, hogy elsősorban gyakorlati, s hogy a hazai szükségesség talajából nőtt ki.

Hátránya, hogy még tulajdonképpen nem rendszer. Az egyes rendeletek semmilyen, vagy csak igen laza összefüggésben állanak egymással, a részletrendelkezéseik különbözők, az egyes rendeletek közvetlen céljánál magasabb és általánosabb szempontból rendszerbe foglalva, csoportosítva, áttekinthetővé téve nincsenek. Mindez természetes a vázolt fejlődés következtében, de akadályos annak, hogy véglegesen kialakult magyar forgalmi adórendszerrel beszélhessünk.

Az általános forgalmi adóra vonatkozó rendelkezéseknek hivatalos összeállítása küszöbön áll. Ezzel kapcsolatban talán a különböző részleges rendeletek rendelkezéseinek szövevényéből világosan bontakozhatnak ki azok az alapok, amelyekben idővel felépülhet a „magyar rendszer“.